

Aspecte geografico-turistice ale localității Praid (jud. Harghita)

(Rezumat)

Lucrarea abordează problematica dezvoltării turismului în cazul localității Praid, așezare rurală, care și-a dobândit o funcție turistică pe lângă funcții agricol-forestiere și industriale, prin valorificarea resurselor naturale (bioclimat de salină, ape termale-sărute, relief carsto-salin) în scopuri turistice. Aducerea pe piața turistică a resurselor presupune edificarea bazei tehnico-materiale (baze de cazare și alimentație, de tratament și agrement), sprijinindu-se pe infrastructura de interes general. Potențialul turistic al localității facilitează dezvoltarea diferitelor tipuri și forme de turism. Mediul natural și construit, schimbările socio-economice, politico-legislative au favorizat diversificarea ofertei prin promovarea turismului rural, care s-a alăturat turismului cu caracter curativ și de agrement. Primirea oaspeților a creat pentru comunitatea locală posibilitatea de a realiza noi surse de venituri cu multiple efecte asupra nivelului de trai și stilului de viață, schimbări în mentalitate. În condițiile tranziției economice a țării promovarea și susținerea turismului oferă regiunilor rurale șanse de revitalizare, fiind necesară elaborarea strategiei de dezvoltare regională și a turismului. Lucrarea abordează problema amenajărilor, respectiv a circulației turistice, element de feed-back în relația de interacțiune între cerere și ofertă, elemente ce trebuie luate în calcul în elaborarea proiectelor și strategiilor.

1. Generalități

Localitatea Praid este situată în partea nordică a zonei Odorhei, treimea sudvestică a județului Harghita, în zona etnografică cunoscută sub numele „Ținutul Sării”. Datorită ivirilor de cute diapire din estul Transilvaniei, localitatea Praid a devenit cunoscută în literatura geografică prin exploatarea sării. Așadar, Praidul s-a evidențiat în rândul așezărilor rurale prin funcții agricole (creșterea animalelor, cultura plantelor), silvice, industrial-extractive, funcții la care s-au atașat și cele turistice și de servicii.

Până la mijlocul anilor '90 activitățile turistice s-au bazat pe factorii terapeutici naturali locali (bioclimat de salină, apă termală sărată), stimulând ascensiunea turismului curativ-balnear și de agrement. Schimbările economico-sociale, culturale și politico-legislative ce au avut loc în acest deceniu, au determinat apariția și dezvoltarea turismului rural, completând și diversificând oferta de servicii turistice, creșterea circulației turistice și impunerea pe piața turistică a localității. Pe de altă parte, evoluția turismului are un impact multiplu asupra comunității locale, atât prin crearea unor noi alternative de surse de venituri, fie prin apariția micilor întreprinderi sub forma asociațiilor familiale, societăți cu responsabilitate limitată și atașarea acestora la rețeaua de turism rural, fie prin lărgirea pieței de desfacere a produselor locale, cât și prin schimbări în percepția și stilul de viață al locuitorilor.

2. Principalele resurse turistice, premise ale dezvoltării turismului la Praid

2.1. Elemente de morfologie

Ținutul Sării este format din trei unități administrative, orașul-stațiune Sovata, comunele Praid și Corund. Acestea se suprapun depresiunii submontane a Praidului, aliniamentului de înălțimi subcarpatice Bichiș (1080 m), Șiclod (1028 m), Piatra Cușmedului (991 m), Firtușu (1060 m), care se leagă de platoul vulcanic Gurghiu-Harghita prin înșeuarea de la Săcădat de cca. 600 m și pasul Calonda (820 m) despărțind depre-

* Universitatea „BABEȘ-BOLYAI” (Cluj-Napoca), Colegiul Universitar Gheorgheni, Gheorgheni, Grădina CSIKI, RO-4200

siunea Praidului de bazinul Nirajului, respectiv de valea Nicoului Alb. Moșia acestora se extinde prin platoul vulcanic până la culmea principală a lanțului vulcanic: conurile Saca, 1776 m; Șumuleu-Amza, 1694 m; Răchitiș, 1152 m; Ostoros, 1386 m, despărțite de înșeuări, unele străbătute de căi de comunicații (pasul Bucin, 1273 m; pasul Liban, 1000 m).

Pe fasciculusul de cute mio-pliocene, caracteristice estului depresiunii Transilvaniei, acoperite de produsele erupțiilor vulcanice pliocen–pleistocene, rețeaua hidrografică postdaci-ană a scos la iveală structuri de tip subcarpatic (I. MAC, 1972), cu adaptări inverse la structură: depresiunea de anticlinală Praidului, respectiv flancul de sinclinal suspendat Bichiș–Șiclod–Firtuș, acoperit și protejat de aglomerate piroclastice, resturi din platoul vulcanic, retras spre est. Cutele diapire ce străpung anticlinalul Țării Praidului au favorizat adâncirea afluenților Târnavei Mici: Sovata și Corundul. Apariția la zi a sării condiționează procesele carsto-saline (formarea dolinelor și a defileelor) accelerate de intervenția antropică în decursul istoriei, exploatarea sării, în trecut la suprafață, mai recent în subteran. Infiltrarea apei în masivul de sare a cauzat surparea unor porțiuni din galeriile abandonate.

Principala forță de atracție turistică în cazul Praidului constituie salina, atât pentru tratamentul subteran (speleoterapia), cât și pentru vizitatori. Nivelul actual de vizitare (orizontul „50”) a fost precedată de vechea mină Gheorghe DOJA, unde speleoterapia a fost începută din anii 1960, baza de tratament fiind mutată la nivelul actual în 1980. Dacă bolnavii valorifică bioclimatul specific de salină, vizitatorii sunt atrași de atmosfera golului subteran, impresiile fiind analoage cu cele din peșteri. Pe pereții și podeaua camerelor de exploatare se pot admira cutele în sare evidențiate de succesiunea stratelor cu nuanțe de la alb imaculat până la gri închis.

S-ar pune problema introducerii în circuitul turistic, deschiderea pentru vizitare și a altor nivele de exploatare abandonate, dar în contextul de dezvoltare economică actuală se consideră a fi nerentabilă, costurile de întreținere

(iluminare, facilitarea accesului etc.) neputând fi acoperite de veniturile realizabile din vizitare. La nivelele mai joase ar fi interesante dimensiuni mai mari ai cavităților, concrețiuni de sare (stactite, cristale formate în preajma unor băltoace), respectiv basoreliefurile și desenele pe pereții vechilor galerii din mina Gheorghe DOJA, unde în anii 1970 s-au organizat tabere și concursuri de sculptură și pictură. În perioada de dinainte de 1980 accesul se făcea prin intermediul unui ascensor. Ar fi totuși de dorit organizarea unor ture subterane sub îndrumarea unor ghizi specializați și în locurile mai neumblate, desigur, cu respectarea unor norme de protecția turiștilor.

Un alt aspect al morfologiei carsto-saline este relieful exocarstic. În partea sud-vestică a Dealului Sării adâncirea pârâului Corund (Apa Mare) a generat un defileu de aproximativ 1,5 km lungime, pe versanții cărui apar la zi sarea sub forma unor stânci, cu aspect de turnuri, mici creste, pereți, râpe, brăzdate de lapiezuri dense, foarte ascuțite. Se pot observa doline, ponoare și chiar izbucuri sărate. Apa sărată ieșită la suprafață, fiind o soluție suprasaturată își descarcă sărurile pe micile proeminente sub forme globulare. Băltoacele, ochiurile de apă rămase după ploii, datorită evaporăției lasă în urma lor planșee, cruste de precipitare. Microformele respective au durată de viață efemeră, aspectul lor fiind determinat de regimul precipitațiilor și al evaporăției.

Toate aceste microforme ridică atractivitatea perimetrului Praidului, însă acest punct de atracție încă nu este valorificat și invadat de turiști, ceea ce ridică problema dezvoltării serviciilor turistice subordonat și integrat cerințelor de protecția mediului.

În afara elementelor morfologice menționate resursele turistice primare se completează cu aflorimentul de aragonite din Dealul Melcilor lângă Corund, relieful vulcanic (conuri, cratere, neckuri) din Munții Gurghiului și Harghitei.

2.2. Premise climatice și bioclimatice pentru dezvoltarea turismului

Depresiunea Praidului este alungită în direcție aproape meridiană, închisă pe o parte de dealuri de tip subcarpatic cu înălțimi de peste

900-1000 m, pe de altă parte de marginea abruptă a platoului vulcanic, dar are deschideri pe valea Târnavei Mici spre vest, aval de Sovata, respectiv spre est pe aceeași vale, amonte de Praid. Praidul are deci un climat continental moderat de depresiune intradeluroasă, submontană, cu veri răcoaroase și ierni reci. Temperatura medie anuală depășește 7 °C, în iulie fiind de cca. 17 °C, în ianuarie în jur de -4 °C. Precipitațiile medii anuale au valori de 750–800 mm. Depresiunea este ferită de vânturi puternice și are un bioclimat de cruțare.

Cea mai mare importanță din punctul de vedere al turismului o are bioclima specifică de salină.

Experiențele dobândite în tratamentul căilor respiratorii în subteran fie în peșteri (peșterile Klutert din Germania, Tavas și Păcii în Ungaria), fie în saline (Solotvino în Ucraina, Wieliczka în Polonia) au fost un îndemn pentru inițierea speleoterapiei și în România (salinele de la Slănic, Tg. Ocna, Praid). La Praid fostul director al minei, Károly TELEGDY și medicul de circumscripție, dr. Árpád VERESS au creat condițiile tratamentului subteran încă din anii 1960, în vechea mină Gheorghe DOJA. Fundamentarea științifică a speleoterapiei a fost începută în 1971 de către un colectiv de medici din Tg. Mureș. În 1974 s-a construit și un spital pentru astmatici. În 1980 nivelul de vizitare și tratament a fost mutat la orizontul „50”, la adâncimea de 120 m de la suprafață, într-o galerie cu 12 m înălțime, 20 m lățime și 200 m lungime, unde se ajunge printr-un tunel de 1250 m, cu înclinare de 8%, parcurs cu autobuzul salinei. Capătul liniei este despărțit de baza de tratament cu pereți de lemn împiedicându-se pătrunderea aerului afectat de gazele de eșapament și praf. Apoi se coboară încă 30 m pe 167 trepte.

Bioclima din salină se caracterizează printr-un ansamblu de condiții biologice și fizico-chimice, efectul curativ datorându-se următoarelor proprietăți:

– lipsa alergogenilor și a efectelor iritante, datorită numărului redus de germeni (80–270 buc/cm³) față de 1000 buc/cm³ în cazul atmosferei orașelor mari; și prezenței unor varie-

tăți micologice, unele producătoare de substanțe antibiotice;

– umiditatea relativă ridicată (71%) și constantă, care favorizează precipitarea particulelor solide (microbi, bacterii, praf) pe pereții salinei și diluarea secreției traheale-aderente;

– temperatura scăzută și relativ constantă cu variații între 15,4 °C–16,4 °C, stimulând receptorii tusogeni;

– presiunea mai mare cu 12–15 mmHg în salină față de cea de pe suprafață, deci presiunea parțială a oxigenului fiind mai mare, contribuie la alimentarea mai bună a organismului cu O₂;

– curenții de aer cu valori reduse (0,2–0,3 m/s) necreând senzație de frig;

– conținutul ridicat de CO₂ (611–799 mg/m³) accelerând ventilația plămânilor;

– prezența cristalelor solide de NaCl, 50% din acestea având dimensiuni sub 5 microni, care prin inspirație pătrund la nivel alveolar cu efect osmotic și stimularea secreției hipertonică asupra mucoasei bronhiale, completate de prezența aerosolurilor bogate în ioni de sulfati, nitrați, amoniu, magneziu, calciu, potasiu, iod, brom;

– ionizarea negativă a aerului (413–580 ioni/m³), radiațiile beta și gamma formate prin descompunerea izotopului Ra²²² (1,5–1,9x10⁻¹³ Ci/l), scăzând intensitatea și numărul crizelor astmatice, stimulând eliminarea bacteriilor și alergogenilor; cantitatea redusă de ozon (O₃+) reduce convulsiile mușchilor netezi, iar pH-ul de 6,5–6,9 contribuie la dezinfectarea aerului și reducerea florei bacteriene (HORVÁTH, I., 1998).

În aceste condiții tratamentul, care durează 10–12 zile la copii, 16–18 zile la adulți, aduce ameliorarea semnificativă a afecțiunilor căilor respiratorii: persoane expuse noxelor respiratorii, pneumopatii microbiene sau virotice antecedente, bronșite, traheobronșite cronice, astmul alergic, bronșiectazie (MUNTEANU, L. et col., 1986).

2.3. Resurse hidrografice

Gama factorilor terapeutici la Praid este completată de apa termală sărată. La Sovata (aflată la cca. 10 km distanță) formarea lacurilor sărate este pusă pe seama proceselor de barare

naturală a pâraielor Toplița (1875) și Minei de Aur (1879) și dizolvarea carsto-salină a masivelor de sare, pe locul vechilor exploatari. Apariția fenomenului de heliotermie în Lacul Ursu se datorează formării unei pelicule de apă dulce pe suprafața apei sărate concentrate, care contribuie la un proces analog cu efectul de seră, urmând ca temperatura apei să crească de la 20–24 °C la suprafață la 40–60 °C la adâncimea de 2-3 m.

În cazul Praidului însă apa termală sărată provine dintr-un foraj adâncit la baza dealului Harom în 1949. De la 2200 m adâncime sonda aducea la suprafață apele de 46 °C, cu un debit de 32 l/s (46.000 l/zi), care urma a fi valorificată la băile în vană și ștrandul termal cu bazin în aer liber, amenajat în 1952. Dr. Árpád VERESS a publicat în 1974 un studiu despre efectul terapeutic al acestor ape, comunicând și caracteristicile hidrochimice (Tabelul 1.)

Apele utilizate în tratamentul balnear au un hidrochimism clorurosodic concentrat, bromiodurat, sulfat, calcic-magnezian etc., fiind recomandate pentru afecțiuni reumatismale degenerative (spondiloză cervicală, dorsală și lombară, artroze, poliarthroze), afecțiuni reumatismale abarticulare (tendinoze, tendomiioze, tendoperiostoze), afecțiuni posttraumatice (redori articulare posttraumatice, stări după entorse, luxații, fracturi), afecțiuni neurologice periferice și cardiovasculare (varice) etc.

În ultimul timp salina Praid a adus pe piață un produs terapeutic: sare de baie terapeutică sulfoiodurată cu indicații multiple, utilizată în cura externă prin băi zilnice, începând cu 10 min/zi și treptat prelungit la 30 min/zi, la temperatura de 36 °C treptat mărind la 37-38 °C, o cură durând 10–14 zile consecutive și fiind recomandată repetarea curei la 6 luni.

3. Valorificarea turistică a resurselor

Resursele turistice specifice și amenajarea spațiului cu infrastructură turistică fac ca Praidul, chiar dacă nu este o stațiune balneo-climaterică atestată, să se impună din ce în ce mai mult ca localitate balneară și centru turistic în continuă ascensiune pe piața turistică. Tipul prin-

cipal de turism continuă să fie cea curativă, dar poziția sa favorabilă, resursele turistice complementare, diversificarea paletelor de servicii, activitatea susținută de organizarea activităților turistice sunt premise favorabile pentru abordarea și a altor segmente de piață: turismul de agrement, turismul cultural și turismul rural.

3.1. Potențial de comunicație și infrastructură generală

Localitatea Praid are o accesibilitate relativ lesnicioasă. Drumul național 13A – Bălăușeri–Sovata–Praid–Corund–Odoheiu Secuiesc–Miercurea-Ciuc – aflat într-o stare tehnică relativ bună, este un tronson din traseele, itinerarele consacrate în vizitarea Țării Secuilor. Este unul din traseele cele mai frecventate de turismul cultural organizat (circuite cu autocarul) sau individual. Starea tehnică necorespunzătoare a DN 13B, bifurcat la Praid spre Gheorgheni prin pasul Bucin, impune restricții în parcurgerea acestui itinerar.

Calea ferată Blaj–Târnăveni–Sovata–Praid are o contribuție mai modestă (zilnic 2 trenuri personale sosesc și pleacă din gara CFR Praid), fiind utilizată mai mult de turiștii cu exigențe mai reduse.

Infrastructura generală dispune de rețele de distribuție a energiei electrice, ale apei potabile, gaz metan, magazine alimentare, poștă, cabine telefonice cu cartelă, filiale C.E.C. și Banc-Post, cabinete medicale și farmacie etc. Așadar infrastructura turistică poate să se bazeze pe cea generală. Baza materială a turismului include unități de cazare (hotel, motel, pensiuni turistice și ferme agroturistice, posibilități de cazare la locuitori), unități de alimentație publică (restaurante, baruri, cofetării, berării), bază de tratament (spitalul de astmatici, salina, băi la vane) și de agrement (ștrand termal sărat, trasee turistice).

3.2. Baza materială a turismului

Baza de cazare. În evidența statistică a județului Harghita, pentru localitatea Praid apar 32 unități de cazare, din care un hotel (H. Omega) neclasificat, cu 22 camere, 44 locuri, un motel (M. Praid) clasificat la o stea, cu 27 camere,

65 locuri, respectiv 30 pensiuni turistice și ferme agroturistice, clasificate la una-două margarete (flori), totalizând 54 camere, cu 120 locuri (18 camere, 39 locuri, respectiv 36 camere, 81 locuri). Pensiunile au în general 1–2 camere, respectiv 2–6 locuri, doar 4 pensiuni de 2 margarete au 3–4 camere, unul chiar cu 13 locuri în 5 camere. Deci unitățile sunt mici, proprii turismului rural, care răspunde la cerința clienței pentru o atmosferă familiară, mai intimă, decât în cazul industriei hoteliere, o relație personalizată între prestator și beneficiar.

Serviciul de cazare poate fi solicitat prin intermediar (agenție de turism, tour-operator) sau în mod direct. Protagonistul organizării activităților turistice la Praid este agenția de turism Trans-Tur, care a luat în administrare motelul Praid, restaurantul Casa TELEGDY, bufetul din salină și dispune de un birou de informare turistică. Câștigând finanțare PHARE pentru organizarea unei rețele de turism rural, a devenit principalul actor pe piața turistică locală, fiind reprezentant ANTREC pentru județul Harghita, membru al Asociației Naționale a Agențiilor de Turism (ANAT), și al Federației Europene pentru Turism Rural (EUROGÎTES). În eforturile pentru abordarea pieței turistice fac parte activități de marketing prin elaborarea materialelor promoționale și prezentarea acestora la târguri și expoziții naționale și internaționale (TNT, RITS în București, Utazás 2000 la Budapesta), apariția în cataloage ANTREC și susținerea unui site pe Internet.

Prestatorii serviciilor de cazare, cu unități de primire atestate de O.A.C.T. primesc oaspeți prin intermediul firmei, deci nu mai au nevoie de a se ocupa individual de aducerea pe piață a produsului turistic.

Afluxul turistic în localitate a avut ca efect apariția posibilităților de cazare la cetățeni, numărul celor care au cerut autorizație pentru primirea oaspeților ridicându-se de la 25 în 1997, la 58 în 1998, 67 în 1999 și 72 în 2000. Dacă participanții în turismul organizat se cazează la motelul Praid și în pensiunile afiliate la Trans-Tur, turiștii individuali pot să aleagă între aceștia și ceilalți ofertanți de tip „zimmer frei”; deci oferta nu este monopolizată.

Baza de alimentație publică. Diferența între pensiunile turistice și fermele agroturistice, teoretic este că la acestea din urmă produsele alimentare oferite spre consum turiștilor provine din gospodăria proprie (mai ales produsele animaliere), în realitate însă serviciul de masă este suplimentară, facultativă, turiștii și curanții apelează în cea mai mare parte la restaurantele Casa TELEGDY (100 locuri din care 58 în interior, restul pe terasă) și cea din incinta motelului. Sunt oferite specialități gastronomice specifice regiunii, iar atmosfera este asigurată de muzică țigănească.

La unele pensiuni (atât la cele clasificate, cât și la întreprinzătorii individuali) există posibilitatea ca turiști să-și pregătească masa individual în bucătării separate.

Amenajări pentru tratament. Speleoterapia se sprijină pe spitalul astmaticilor (40 paturi), amenajările existente în salină: iluminare electrică, aeraj continuu, scaune, băncuțe, teren de sport și gimnastică medicală, teren de joacă, minibibliotecă, bufet, grup sanitar; accesul fiind facilitat cu autobuzul salinei. Vizitarea salinei se desfășoară sub îndrumarea a 2 ghizi, biletul de intrare incluzând transportul și ghidajul. Un obiectiv turistic de marcă este capela ecumenică, sfințită în 1993, unde s-au cerebrat și cununii, și care este dedicată lui Sf. Ioan de Nepomuk, patronul ocnașilor și al podurilor.

Balneoterapia are la bază ștrandul termal sărat cu un bazin în aer liber de 1000 m², cu amenajări pentru aerohelioterapie și 50 de vane cu apă încălzită în interior, cu funcționare sezonieră între 1 iunie–1 octombrie. În ultimul timp ștrandul devine neîncăpătoare, în ciuda apropierii lacului Ursu de la Sovata, punctele slabe fiind suprafața restrânsă, lipsa locurilor umbrite și existența unui singur duș. Alături de ștrand se găsesc o cofetărie-bar și tarabe de souveniruri.

Petrecerea timpului cu ocazia sejurului de 2–3 săptămâni în cazul curanților, sub o săptămână în cazul turiștilor veniți în agrement, ridică problema organizării unor programe cultural-distractive sau chiar de aventură. După tratamentul zilnic de 4 ore în subteran, turiștii pot să apeleze la programe organizate de agenția

Trans-Tur: vizitarea casei memoriale a poetului Lajos ÁPRILY și a muzeului sătesc cu exponate de natură etnografică și unelte legate de exploatarea sării în trecut; vizitarea orașului-stațiune Sovata, a centrului de ceramică populară Corund, participarea la excursii cu autocarul spre Odorheiu Secuiesc, Miercurea-Ciuc, Gheorgheni.

Cu toate că pe harta ghidului turistic al Munților Gurghiului (TORJAI-RÁCZ Z., 1998) apar trasee turistice marcate ce conduc spre înălțimile subcarpatice (Bechei, Șiclod, Firtușu), pe platoul vulcanic și conurile din Munții Gurghiu și Harghita, sau la ruinele cetăților medievale timpurii (Rapsonné, Firtos, Tartod), în realitate acestea fie lipsesc, fie sunt degradate. S-ar impune reamenajarea acestora cu marcaje, balize, indicații cu explicații științifice, mai ales în cazul unor obiective ca defileul de sare, rezervația geologică Dealul Melcilor de la Corund, cu aflorimente de aragonite. Prin asemenea măsuri s-ar putea iniția unele forme inedite de turism (turism montan, ecoturism etc.).

4. Circulația turistică

Analiza circulației turistice la Praid este posibilă pe baza evidenței bolnavilor și vizitatorilor la salina Praid și la băile la vană, precum și din statistica unităților de cazare, desigur cu un oarecare grad de relativitate, deoarece numărul turiștilor cazați niciodată nu corespunde cu numărul turiștilor, care vizitează localitatea (cifrele fiind întotdeauna orientative).

Circulația turistică în salina Praid a avut o tendință de creștere până în 1998, scăzând apoi în 1999 atât în cazul bolnavilor, cât și al vizitatorilor (Tabelul 2, fig. 1), iar în ceea ce privește variația lunară pe anul 1999, se observă că maximum absolut se înregistrează în lunile iulie–august, situație explicabilă cu regimul concediilor și vacanțelor. Ponderea bolnavilor depășește pe cea a vizitatorilor, cu excepția lunilor mai–iunie, perioada în care sunt organizate majoritatea excursiilor cu autocarul (având în vedere cele cu ocazia Rusaliilor).

Dinamica circulației la băile la vană în perioada 1995–1999 a avut o tendință de scădere,

însă în lunile de vară la bazinul în aer liber, în 1999, s-au înregistrat 24.258 de turiști. (Tabelul 4)

Analiza comparativă a numărului de vizitatori la salină sau băile la vană pe o parte și numărul de înnoptări realizate în totalul unităților de cazare relevă o situație surprinzătoare. Dacă în 1999 erau cazați 1494 turiști, cumulând 5372 înnoptări, în același an salina a fost vizitată de 163.852 de turiști, din care 93.198 bolnavi (56,88%), iar băile la vană au fost utilizate de 8669 persoane. Discrepanța numerică poate releva două lucruri: fie că cei care frecventau stabilimentele balneoclimaterice s-au cazat în alte unități, necuprinse în evidența statistică (în spații de cazare la locuitori, neclasificate, sau în alte localități apropiate, de ex. Sovata), fie ponderea turiștilor aflați în tranzit este foarte ridicată. Este de presupus că prima situație este mai apropiată de realitate, ceea ce ar putea însemna dezvoltarea unei economii paralele. Numărul turiștilor aflați în tranzit poate fi reflectată de numărul vizitatorilor în salină (70.654 turiști, 43,12%), având în vedere faptul că bolnavii aflați la tratament subteran intră în salină de 10–18 ori (timp de 2–3 săptămâni).

Ponderea tipurilor de cazare din numărul de turiști și numărul înnoptărilor arată pentru anul 1998 o predominare a pensiunilor turistice și fermelor agroturistice, respectiv a motelului în 1999, datorită scăderii numărului de turiști la primele și creșterii în cazul motelului. Toate acestea pe fondul scăderii generale a numărului de turiști atât la salină, cât și la băi. (Figura 3)

Din Tabelul 5 reiese că durata sejurului mediu a scăzut în cazul hotelului și motelului, dar a crescut în media pensiunilor, ceea ce denotă că pensiunile răspund la nevoile unor forme de turism cu caracter de sejur (balnear și rural).

Cercetările efectuate pentru realizarea acestui studiu ne-a oferit date și despre variația trimestrială a numărului de turiști, a numărului de înnoptări, a duratei medii a sejurului și despre gradul de ocupare a capacității de cazare, indicatori importanți în analiza circulației turistice. Astfel, în evidența statistică pentru anul 1999 circulația turistică din trimestrul I s-a dovedit a fi nulă (reflectând de fapt deficiențele statistice, aflate în restructurare).

În trimestrul 2 (aprilie, mai, iunie) hotelul a avut circulație nulă, motelul a cazat 214 turiști, realizând 722 înnoptări cu o durată medie a sejurului de 3,37 zile pe 65 locuri cazare, iar în cazul pensiunilor doar 6 unități din 30 au avut activitate înregistrată, cumulând 210 înnoptări la 53 turiști cazați (sejur mediu 3,96 zile) pe 37 locuri-cazare.

În trimestrul 3 (iulie, august, septembrie) în hotel s-au cazat 120 turiști cumulând 338 (sejur mediu 2,82 zile), în motel 775 turiști au realizat 2349 nopți-cazare (sejur mediu 3,03 zile), iar cele 15 pensiuni cu activitate înregistrată au primit în total 197 turiști, realizând 1299 înnoptări (sejur mediu 6,59 zile) pe 71 locuri.

În trimestrul 4 (octombrie, noiembrie, decembrie) activitatea hotelului (40 locuri) a cuprins 37 turiști, 65 înnoptări cu sejur mediu de 1,76 zile, motelul nu a avut activitate înregistrată, iar dintre pensiuni au fost active 12: 98 turiști, 389 înnoptări cu media sejurului de 3,97 zile (pe 61 locuri).

Se poate observa că maximul intensității fluxului turistic revine lunilor de vară pentru toate unitățile de cazare. Valoarea cea mai mare a sejurului s-a prezentat în cadrul câtorva pensiuni: 8,00–12,33 zile în trimestrul 3, iar numărul maxim de turiști cazați în acestea (pe tot parcursul anului) era de 53 turiști cu 217 înnoptări într-o pensiune cu 6 locuri, respectiv 51 turiști cu 247 înnoptări pe 13 locuri și 40 turiști cu 291 înnoptări pe 8 locuri. Dintre cele 30 de pensiuni 14 nu au înregistrat circulație turistică pe tot parcursul anului.

Eficiența economică a serviciilor de cazare depinde de gradul de utilizare a capacității de cazare existente. Capacitatea de cazare existentă se calculează prin înmulțirea numărului de locuri-cazare cu numărul zilelor/nopților dintr-o perioadă dată.

Pentru cele 365 zile calendaristice hotelul Omega cu 40 locuri dispune de o capacitate de cazare de 14.600 nopți-cazare, motelul Omega cu 65 locuri 23.725 nopți-cazare, iar totalul pensiunilor 120 locuri cu capacitate de 43.800 nopți-cazare, din care în 1999 erau utilizate doar 74 locuri (27.010 nopți-cazare). Raportând numărul de înnoptări realizate la cele

maxim realizabile (capacitatea de cazare existentă), rezultă că gradul de ocupare pe total an a fost de 2,8 % pentru hotel (maxim 9,2%), 13% pentru motel (maxim în trimestrul 3–39%), iar pentru pensiunile active în mediu de 7,0%, 19,1% în trimestrul 3. La acestea gradul cel mai ridicat de ocupare a fost de 43,5% într-o unitate cu 4 paturi, iar la cel cu capacitate de cazare existentă maximă, cu 13 locuri, respectiv 4745 nopți-cazare, valoarea pe an a fost de 5,2% și 10,6% în trimestrul 3.

Valorile par destul de reduse (chiar cu probabilitatea nedeclarării totale a activității turistice), ceea ce denotă că eficiența economică a acestor servicii prestate nu poate decât să contribuie la veniturile gospodăriilor, nicidecum să asigure susținerea nivelului de trai. Desigur, turismul rural reprezintă deocamdată încercarea unei alternative, alături de ocupația din alte domenii a locuitorilor.

5. Concluzii

După analiza componentelor fenomenului turistic (fondul turistic, baza materială, circulația turistică) se poate aprecia că localitatea Praid dispune de premise favorabile desfășurării activităților recreative, tinzând să devină un element de marcă al ofertei turistice din județul Harghita, cu o forță potențială de polarizare a fluxului turistic, iar prin efectul multiplicator al turismului poate să vitalizeze viața socio-economică a așezării, constituind un pilon al dezvoltării regionale.

Nivelul de valorificare a resurselor turistice a progresat remarcabil în ultimul deceniu atât prin amenajările necesare tratamentului balneoclimateric, cât și prin includerea multor gospodării în rețeaua de turism rural. Eforturile de organizare a activității turistice însă ar trebui completate cu elaborarea unei strategii de dezvoltare a turismului, care să fie bazată pe monitorizarea teritoriului, adică analiza problemelor, luarea unor decizii, executarea acestora și măsurarea efectelor aplicării deciziilor. Pentru aceasta este necesară realizarea unei bănci de date, care să cuprindă principalii indicatori cu privire

la circulația turistică și veniturile realizate de aceasta în comparație cu cele provenite din alte sectoare ale economiei.

Dintre măsurile necesare dezvoltării turismului trebuie pus un accent mai mare pe activitatea promoțională, materialele publicitare, de propagandă turistică să cuprindă nu numai oferta anumitor societăți comerciale, dar și o prezentare în ansamblu a regiunii și localității. Acest lucru, ca și altele (de ex. modernizarea drumului național 13B, Praid–Gheorgheni, asigurarea cursei de autobuze pe această rută, amenajarea traseelor turistice etc.), poate fi realizată printr-o colaborare teritorială cu unitățile administrative învecinate (Sovata, Corund), fie prin constituirea asocierii microregionale, care să funcționeze sub forma unei organizații civile cu personalitate juridică, menită să întocmească proiecte pentru obținerea unor finanțări din partea Uniunii Europene (programe PHARE, SAPARD etc.) sau Agenției Naționale de Dezvoltare Regională. Într-o asemenea asocierie pot și trebuie să fie implicate autoritățile publice locale, reprezentanții ai Consiliului Județean, precum și agenții economici și societatea civilă.

Bibliografie

1. CIANGĂ, N. (1997): **Turismul în Carpații Orientali. Sudiu de Geografie Umană**, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca
2. HORVÁTH, A. (2000): **Stațiunile balneo-turistice mici și mijlocii din județul Harghita**, Lucrare de disertație, Studii aprofundate, Universitatea „BABEȘ-BOLYAI”, Facultatea de Geografie, Cluj-Napoca
3. HORVÁTH I. (1998), **A székely sóbányászat története**, Salina Praid, Praid
4. MAC, I. (1972): **Subcarpații transilvăneni dintre Mureș și Olt. Studiu geomorfologic**, Ed. Academiei, București
5. MUNTEANU, L.; STOICESCU, C.; GRIGORE, L. (1986): **Ghidul stațiilor balneoclimatice din România**, Ed. Sport-Turism, București
6. TÓFALVI Melinda (2000): **A faluturizmus gazdasági és kulturális komponensei**, Lucrare de diplomă, Universitatea „BABEȘ-BOLYAI”, Facultatea de Istorie și Filozofie, Catedra de Sociologie, Cluj-Napoca
7. TORJAI-RÁCZ Z. (1998), **Görgényi-havasok. Turisztikai kalauz**, Ed. Pallas-Akadémiai, Miercurea-Ciuc
8. *** (1974): **Hargita megye természetes gyógytényezői**, Consiliul Popular Județean Harghita, Direcția Sanitară, M.-Ciuc

Parajd turizmus-földrajzi vonatkozásai

(Kivonat)

A dolgozat a turizmus fejlődésének kérdéskörét célozza meg, Parajd községközpontja vonatkoztatva. Ez a rurális település a mező- és erdőgazdálkodási, ipari funkciók mellett idegenforgalmi funkcióval bővült, azáltal, hogy természeti erőforrásait (a sóbánya mikroklímája, sós termálvizek, sókarsztos domborzat) turisztikai célnak alárendelve értékesítette. A természeti erőforrások piacra vitele a turizmus technikai-anyagi alapjának megteremtését feltételezi, amely az általános érdekeltségű infrastruktúrára támaszkodik. A település idegenforgalmi potenciálja különféle turizmustípusok és -formák fejlődését teszi lehetővé. A természeti és épített környezet, a társadalmi-gazdasági és politikai-jogi változások az üdülő és gyógyturizmus mellett kedveztek a falusi turizmus kibontakozásának. A vendégfogadás a helyi közösség számára új jövedelemforrásokat biztosít, ezáltal kihat az életszínvonal emelésére és az életstílus, mentalitás változását eredményezi. A turizmus promoválása, támogatása az ország gazdaságának átalakulási feltételei közepette a vidék számára a túlélés és megerősödés esélyét teremti meg, amihez szükséges a turisztikai és regionális fejlesztési stratégiák kidolgozása. A dolgozat érinti a turizmus kiépítésének módozatait, valamint a vendégáramlás kérdését, mint a kereslet és kínálat kölcsönhatásának visszacsatolási (feedback) elemét, tehát olyan kérdéseket, melyek nem mellőzhetők a projektek, stratégiák kidolgozásánál.

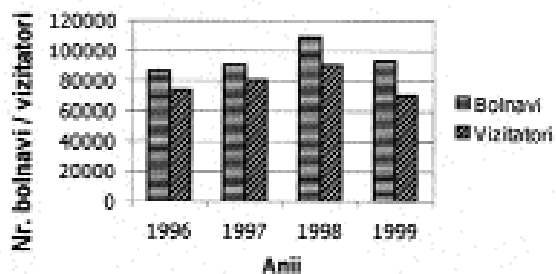

Tourism-geographical Aspects of Praid (Parajd), Harghita County (Romania)

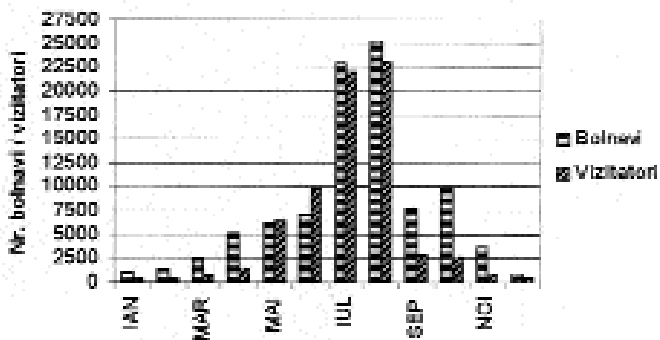
(Abstract)

The study aims at the development of tourism in Praid, a rural settlement, which traditionally employ locals in agriculture, forestry and industry. However, by utilising its natural resources (microclimate of the salt-mine, salty hot springs, salty karstmorphology), it has evolved a considerable potential for tourism. The marketing of these natural resources has to meet the technical and financial bases of tourism, which lies on the infrastructure of general interest. This potential of the settlement contributes to the emergence of various forms of holidays activities. The infrastructure and amenities, the natural environment, the social, economic, political and legislative changes have favoured not only the health resort and recreation, but also the development of rural tourism. Attracting visitors generates substantial economic and social benefits (multiplier effect on economy, new skills and wider interests). Developing promotion programmes and regional developmental strategies in the country's changing economy prevents stagnation and enhances economic development of the region. The study concentrates on the problem of touristic circulation as a feed-back element of the interaction of supply and demand. It also suggests various possibilities of promoting tourism, consequently those problems which cannot be avoided when elaborating initiative programmes and coherent strategies.

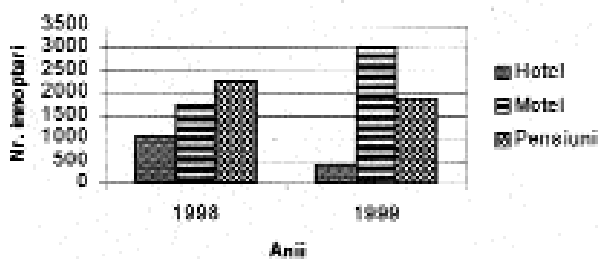

Dinamica circulației turistice în salina Praid (1996–1999)

Variația lunară a circulației turistice în salina Praid, în anul 1999

Ponderea unităților de cazare din numărul înoptărilor realizate în 1998–1999

	mg/kg	mg%
Anioni		
Cl ⁻	120713,6	60,438
Br ⁻	10,2	0,005
F ⁻	5,5	0,002
NO ₃ ⁻	13,5	0,006
SO ₄ ⁻	1056,5	0,529
HCO ₃ ⁻	164,8	0,083
Cationi		
Na ⁺ +K ⁺	74031,1	37,065
NH ₄ ⁺	85,6	0,043
Ca ⁺⁺	2889,2	1,447
Mg ⁺⁺	737,9	0,370
Fe ⁺⁺	23,1	0,012
NH ₃	0,3	-
Mineralizare totală	199731,3	100,000

Compoziția hidrochimică a apelor termale sărate din Praid

Anul	Nr. bolnavi	%	Nr. vizitatori	%	Total
1996	86966	53,96	74212	46,04	161178
1997	90574	52,93	80556	47,07	171130
1998	109497	54,73	90556	45,27	200053
1999	93198	56,88	70654	43,12	163852
% față de %	7,17		-4,79		1,66

Dinamica circulației turistice la salina Praid (1996–1999)

Luna	Bolnavi	%	Vizitatori	%	Total tur.
Ianuarie	1014	78,24	282	21,76	1296
Februarie	1248	83,53	248	16,47	1494
Martie	2600	81,56	588	18,44	3188
Aprilie	5044	78,43	1387	21,57	6431
Mai	6032	48,85	6368	51,35	12400
Iunie	7020	41,88	9749	58,14	16769
Iulie	22950	50,94	22106	49,06	45056
August	25298	52,18	23185	47,82	48483
Septembrie	7602	73,03	2807	26,97	10409
Octombrie	9862	78,69	2670	21,31	12532
Noiembrie	3725	82,76	776	17,24	4501
Decembrie	803	62,10	490	37,90	1293
Total 1999	93198	56,88	70654	43,12	163852

Variația lunară a circulației turistice în salina Praid, în anul 1999

Anul / Luna	1995	1996	1997	1998	1999	% față de 1995
Iunie	1080	1320	1470	1110	848	-40.00
Iulie	3348	3565	3410	2480	2558	-23.60
August	5518	4588	4898	4216	3764	-31.79
Septembrie	2040	1650	1710	1710	1350	-33.82
Octombrie	450	390	495	405	349	-22.44
Total	12436	11513	11983	9921	8669	-30.29

Dinamica circulației turistice la băile la vană

Unitati de cazare	1998					1999				
	Nr. turisti	%	Nr. innopt.	%	Sejur med.	Nr. turisti	%	Nr. innopt.	%	Sejur med.
Hotel	291	26.08	1040	20.68	3.6	157	10.51	403	7.50	2.6
Motel	326	29.21	1762	35.04	5.4	989	66.20	3071	57.17	3.1
Pensiuni	499	44.71	2226	44.27	4.5	348	23.29	1898	35.33	5.5
Total	1116	100.00	5028	100.00	4.5	1494	100.00	5372	100.00	3.6

Circulația turistică pe unități de cazare, în anii 1998-1999

